

ג' ק"ק אלטער ק"ב

י. אי אפשר לנו לדבר ע"ד תחיה לאומית כללית אם לא נדבר בענין תחיה פרטית של כל נשמה ונשמה בפני עצמה. וע"כ תחיה הנשמות בטללי תחיה אמתית הרי היא חלק היותר מעכב בהתכוננה של התחיה הלאומית. והדאגה הזאת של

תחיה הנשמה היא מונחת עמוק בלב הקדושים המאמינים בתמימות לב. אשר לא נתקו כפות רגליהם מיסוד הקדושה. החיים ע"פ התורה והאמונה בתורת ד' ממקור החיים העליונים. אמנם עתה כאשר התור של התחיה הלאומית בכללותה לכל הקיפה בא אלינו, מוכרחים אנחנו להעמיד מצביי נפש כאלה שיובילו אותנו מתוך התחיה הנשמית הפרטית לתחיה של האומה בכלל. וזה נשתכח מכל העסקנים המפורסמים של תחיה האומה, כמו שנשתכחה דעת אלהים חיים מהחלק היותר גדול של העוסקים בטכניקה ובתחיות מעשיות של התרבות האנושית, וכמו שהתרבות המודרנית בכללה היא סובלת מחשכים באין שיעור, מצד המחלה של שכחת ד', ככה סובלת מזה ג"כ התחיה הלאומית. והחלוצים של התחיה באמת מוכרחים הם לעסוק באלו שתי העבודות ביחד, תחיותו של השכל האלהי בתוך המדע המעשי לכל מחלקותיו, ותחיתו של הנשמה האלהית בתוך התחיה הלאומית לכל מערכותיה המעשיות.

ג' ק"ק אלטער ק"ב

367

אם ראית דור שהתורה חביבה עליו פור כו' ואם ראית דור שאין התורה חביבה עליו כנס כו'. חבת התורה תלויה בעיקר בהכשרת הנפשות וטהרת הלבבות להבין ערכה הגדול של התורה, המאור שבה וההצלחה האמתית שהיא מצלחת את העוסקים בה ואת הכלל כולו על ידם. והנה אלה הדיעות התחלתם תלוי בהבנות רבות ערך של עקרי תורה עמוקים ורמים. וזה הכלל שכל נפילה מוסרית שתהי' בעולם התחלתה באה בסבת נפילת הדעת, כשמשתבשות הדיעות מתקלקלת השורה של ההנהגה הישרה בין אותם שהם מצויינים בידיעה והשכלה. ומוזה ישתרלב הדבר עד שמתקלקלת ג"כ השורה ההמונית עוד באופן יותר שפל ומכוער. ע"כ אם אנו רואים דור שאין התורה חביבה עליו, הוא אות שנתקלקלו הדיעות, וסבת קלקולי הדיעות בא ברוב מפני שנשתנו סדרי החיים, וההבנה שהיתה מתלבשת בצורה ידועה לפי ערך הדור הקודם, שהיתה מספקת לחבב את התורה על הדור אינה מספקת כעת. מפני שבדור הקודם היו מבינים מאותם הציורים שנאמרו הדברים המועילים לחבתה של תורה את התוך הפנימי שבהם והיו נמשכים על ידם לתורה ואהבתה. והדור הזה לא ישכיל לקחת מאותם הציורים את הכונה הפנימית, כי לפי מצבו ודרכיו אין אותם הציורים והרעיונות השגורים, שהי' די להם לפתח שערי דעה בדור שלפניו, מספיקים לדורו. ע"כ החובה להוסיף דעת בדברים הגדולים שהם עקרי תורה, לברר הדברים ביותר בעומק הגיון. וכשישכילו משכילי הדור היחידים את החסר להם

באמונות ודיעות, תועיל ההדרכה, שבהמשך הזמן תתקן הנהגתם ויחשם אל התורה, וממילא תשוב ג"כ החבה לתורה בכלל הדור. והנה הענינים שהם גדולי ערך בחלק העיוני שבתורה, לא יהיו לעולם נפזרים לפני כל בני הדור, כ"א מכונסים במקומות ידועים לפני השרידים ממביני מדע שבדור המשכילים ע"ד אמת. ע"כ בשעה שאין התורה חביבה, אות היא שיש חסרון בחלק המדעי שבתורה שלא הוברר כל צרכו. ע"כ פעל הדבר שנתרחקו המסוגלים להשכיל מן התורה, וזאת גרמה להתרחקות כלל הדור, אז לא יעלה על לבך שתתקן המעוות בהרבותך דברים פשוטים, בתוכחת מוסר של גערה ורעיונות המוניות שלוקחות לבב כל איש תם וישר, אע"פ שנכונות ואמתיות הנה. כי לא זאת המגרעה, וראוי לרפאת המחלה בשרשה, כי שורש המחלה שבאה עד מדה זו של סילוק חבת התורה, היא מניעת הדעת וחסרון הבירור של הידיעות העקרויות המביאות בהבנתם הברורה לחבב את התורה על הבריות.

ע"כ כנס, תראה להוסיף עומק בדעות העיוניות שבתורה, שהם ענינים מכונסים למקומות פרטיים אע"פ שאינם שוים לכלל הדור, אבל רק בזאת תרפא מחלת מאסה של תורה.